

NOTES

DISPERSES

L'activitat musical a Torroella de Montgrí, el seu desenvolupament i evolució i la seva projecció arreu dels Països Catalans i fins i tot a l'estranger, han estat constants dels temps dels nostres avant-passats, especialment a partir de la reforma estructural de la cobla introduïda per Pep Ventura i altres músics coetanis seus.

Considero que l'evocació d'aquest món fascinant i sovint gairebé irreal de les cobles-orquestres de la nostra terra pot suscitar un interès mínim, car no en va els petits o grans esdeveniments relacionats amb la vida de les agrupacions musicals formen part de la nostra modesta història quotidiana pel fet de definir gustos, criteris, tendències, inquietuds, activitats...

L'agraïment dels pobles i àdhuc els països envers els homes que d'una manera o altra els han enaltit, no pas sempre queda prou ben reflectit i plasmat. Molt sovint ens hem de doldre, de lamentar, d'oblits imperdonables o bé omissions que no troben cap mena de justificació. Ara mateix, en aquests moments, als Països Catalans, vivim el procés de retrobament d'un passat que per raons purament polítiques havia estat amagat a generacions joves, un passat atapeït d'esdeveniments de tota mena i enriquit amb l'aportació d'una sèrie de figures de la màxima coherència i pes específic, les quals havien estat injustament negligides i silenciades.

Sigui per les raons que sigui, la vila de Torroella de Montgrí, cor de la comarca del Baix Empordà, ha sabut fer justícia als homes que dignificaren el seu nom a través de les seves activitats en el món de l'art, la ciència i el pensament.

Pere Rigau, Vicenç Bou i Joaquim Vallespí han estat tres músics compositors que han donat llum clara i serena a la vila torroellenca escampant els seus reflexes per tots els àmbits de la nostra terra. Amb motiu del pubillatge de la sardana, l'any 1975 fou bastida una simple pedra al costat del monument a la sardana, la qual, malgrat la seva modèstia aparent, té el privilegi de recordar a les generacions actuals i les futures els noms de les figures més representatives dins

el món musical torroellenc, com també la denominació d'algunes de les nostres cobles-orquestres més qualificades.

Per una sèrie de circumstàncies la vida determinà que entrés en relació amb algunes de les nostres cobles més rellevants i significatives, al servei de les quals vaig treballar amb il·lusió i afany de lluita, tractant de perfeccionar-me i superar-me, al costat de diverses figures d'una importància capital per a la història de la sardana i de la cobla. Després d'una sèrie d'anys de convivència arriben a produir-se esdeveniments i vicissituds de tota mena, alguns dels quals estableixen una empremta perdurable que, en alguns casos, ja no s'esborra mai més.

Poc o molt, he procurat ésser bon observadors dels fets que s'han produït al meu entorn, sense que això constitueixi cap virtut de la qual hagi d'envanir-me, sinó més aviat una mena de característica innata de la meua persona. El que sí sembla cert és que fets o detalls que passaren desapercebuts als meus companys, a mi no sols em cridaren fortament l'atenció sinó que encara avui, al cap de tants anys, sóc capaç de descriure'ls amb tota mena de detalls.

Abans de seguir endavant voldria fer una pausa breu per a dedicar un record emocionat a tots aquells companys amb els quals vaig compartir les facècies pròpies de la vida de músic i que per dissort ja no es troben entremig de nosaltres. Per tant, situo ben lluny dels meus propòsits el desig d'ofendre amb les meves paraules a cap dels companys que el Destí posà al meu costat.

ELS CONCERTS «MANO A MANO» DE FESTA MAJOR

Per Sant Genís, cap a les acaballes del mes d'agost, quan el temps esdevé més serè, comença la Festa Major de Torroella de Montgrí. Penso que és una de les més anomenades i «rumboses» de l'Empordà. Les cobles-orquestres de més relleu i prestigi tenien programades a dojo durant quatre dies, des del matí fins les tantes de la matinada, sardanes, concerts, sessions de ball, etc., etc.

Torroella de Montgrí, vila de melòmans, tenia i té un públic posseïdor d'un gust i uns criteris molt singulars. De fet les actuacions de les cobles-orquestres donaven peu tot sovint a una sèrie de judicis i comentaris, gens mancats d'emoció, que sols s'esmoreïen amb el pas del temps, atès el grau d'apassionament que moltes vegades suscitaven.

De l'època que ara tracto d'evocar —etapa 1943-1956—, els plats forts de la Festa Major de Torroella de Montgrí els constituïen, per damunt de tot, els concerts clàssics de les tardes, els quals tenien lloc immediatament després dels àpats pantagruèlics propis d'aquelles diades, culminats amb unes cassoles de rostit monumental de les que, òbviament, els músics també n'eren partícips, cosa que feia possible d'establir una relació no pas sempre directament proporcional, entre els resultats gastronòmics de l'àpat i els musicals del concert.

Els «mano a mano» més sensacionals que jo recordo i que eren capaços d'emplenar les sales de gom a gom eren els d'en Pere Pruñonosa «Trumfa», que pertanyia als rengles de «La Principal» de La Bisbal, amb l'Emili Gispert «Camota», component de l'agrupació torroellenca «Caravana». Aquests dos grans instrumentistes de trompeta eren els ídols de tots els públics, acaparant la màxima atenció dels nostres auditoris, especialment en una època en que les figures de la televisió no existien, els «hit parade» discogràfics no eren inventats i la ràdio constituïa un esplai incapaç de suscitar cap mena de passió enervada.

No cal dir que quan un d'aquests dos trompetistes actuava es produïa un èxit inenarrable, amb intervencions tumultuoses a càrrec d'un auditori electritzat.

A la Sala Coll o al Saló Cinema Montgrí els «solos» i «obligats» d'en Trumfa i en Gispert ressonaven dins els tímpanes dels filharmònics locals, a la manera d'eco d'una veritable música celestial. En Pere Pruñonosa assolí un gran triomf amb la celebrada fantasia «El Carnaval de Venècia», melodia vuit-centista, superficial i senzilla que s'anava complicant amb variacions cada vegada més entortolligades. Aquests efectes sonors, traduïts pel so prodigiós d'en Trumfa, tenien la virtut d'enardir la concurrència fins el punt que aquesta esclatava en una ovació delirant. L'expectació del públic arribava al seu punt culminant quan en Gispert atacava amb una gran empenta i ardidesa, molt ben recolzat per l'orquestra, el vals-jota «El Batallador», del qual quan tot sortia bé, en feia una creació inimitable. Quan arribava al «pinyol», feia posar l'ai al cor a tothom, no sols a l'auditori sinó també als companys de la seva orquestra. En finir la interpretació, el públic enardit i amb un frenesí col·lectiu, manifestava el seu goig i delícia amb aplaudiments tan intensos que feien trontollar les taules.

A partir d'aquests prodigis interpretatius s'iniciaven les discussions i polèmiques entorn de les qualitats d'un i altre solista, les quals havien arribat a esdevenir fins i tot violentes. Les parts en litigi anaven exposant llurs punts de vista durant tota la Festa, i un cop finida aquesta les conclusions a les quals havien arribat servien de suport a les tertúlies de cafès i barberies fins l'any vinent o bé fins que en algun poble de la contornada es produïa algun esdeveniment musical capaç de fer variar les teories dels entesos locals.

Voldria remarcar que, contràriament al que succeïa en altres llocs, aquests esdeveniments musicals tenien lloc a Torroella sense cap mena de discriminació de tipus social. Calonge, tenia el «Casino Obrero La Fraternidad», que acollia entre mig de gent liberal i de pau, algun element de la «flamarada», cosa que feia possible que durant la pausa d'algun dels concerts s'aisequés un soci de l'entitat tot engiponant un discurs, gairebé sempre de to irònic, contra el que ell en deia «els pois ressuscitats» de l'altra societat local, que era la dels benestants. Palamós tenia el «Centro Cultural», el casino «El Puerto» i el casino «del Comercio», anomenat «dels senyors», integrat per gent adinerada de la indústria surera. Un cas semblant es produïa a Palafrugell entre el «Fraternal» i el «Mercantil». A Tor-

roella, en canvi —caldria estudiar a fons les causes d'aquest fet—, el pagès discernia entorn de les incidències del concert amb un hisendat, de la mateixa manera que un menestral ho feia, posem per cas, amb un jornal·ler.

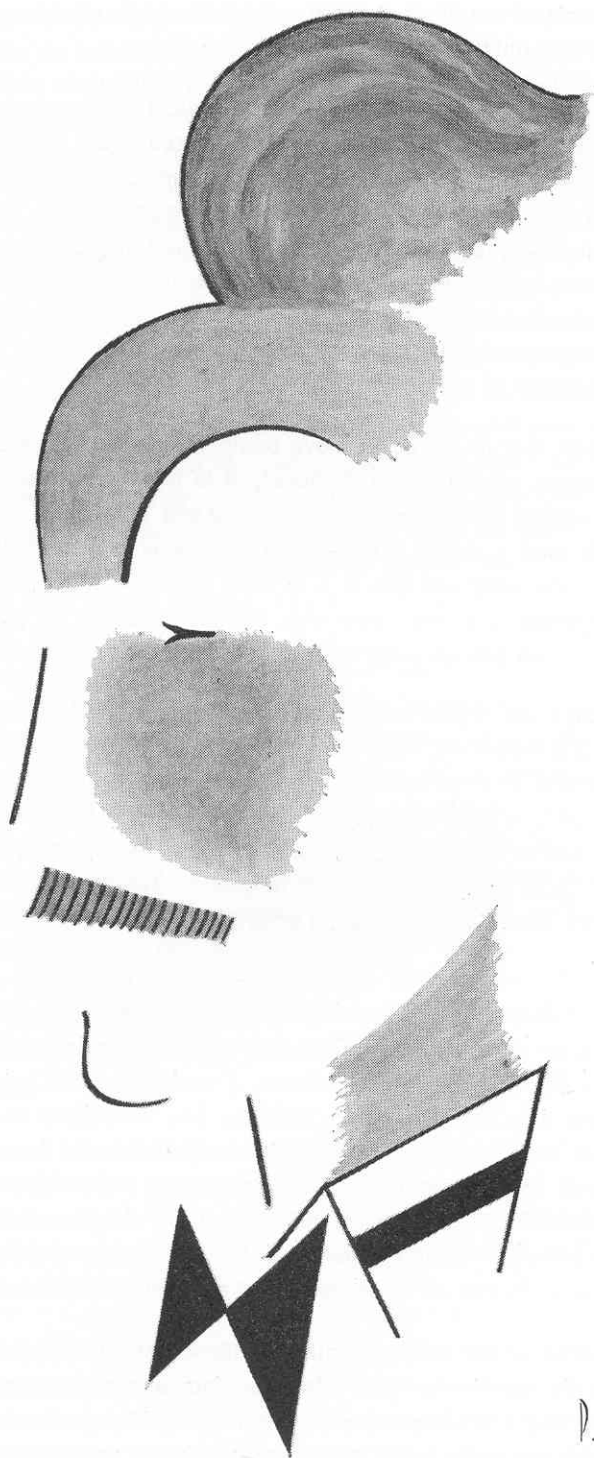
La gent d'ara no en sap gairebé res de tot això. Pel que fa a la música, avui dia sols es manté, ferma i triomfant, la sardana, però aquells concerts de Festa Major que feien dinar de pressa els torroellencs i llurs convidats per tal de no perdre's ni una nota, han passat a la història. No cal que toquem a sometent per mirar de posar-hi un adob. No en treuríem res.

EL CALONGÍ RICARD VILADESAU

Peça fonamental en el procés de gestació i naixement de la cobla-orquestra «Caravana», va ésser, sens dubte, la figura del músic calongí Ricard Viladesau. Quan sortí a la llum pública la «Caravana», l'any 1943, en Viladesau tenia 25 anys. No havia actuat encara en cap cobla-orquestra de primera fila, però el seu nom ja tenia una aurèola de músic genial, impetuós i arrauxat als ambients musicals de les nostres comarques, tot i que mancava encara la mà del temps, el pas dels anys, per assolir les fites a les quals arribaria més endavant.

El recordo encara dels anys de la infantesa. En Viladesau tenia aleshores 9 ó 10 anys. Duia un davantalet i anava amb calça curta. Era un vailet prim i espigat, de cabells rossos i rebels. Era el noi de Ca l'Agustinet (el seu avi), fabricants de taps de suro en l'època d'or d'aquest producte, que convertí la vila de Calonge, com tantes altres localitats de la comarca, en un petit empori de riquesa. El seu pare, en «Fermín», home de caràcter festiu i liberal, era amic i bon client del meu pare, en aquell temps que la setmana laboral calongina, per als músics i els tapers, era sols de quatre dies de treball. El dissabte al matí es feia la neteja i endreça del local i les instal·lacions, i a la tarda, festa. El diumenge era dedicat al descans, seguint les indicacions del Gènesi. El dilluns servia per a reposar, a fi i efecte de recuperar forces després de les xefles dominicals. Aquest exercici de recuperació es portava a cap, especialment a les tavernes de «Can Fota» i «Can Canots», amb ametlles, panses, figues, cants en abundància i xarel·lo calongí a dojo.

El noi de ca l'Agustinet anava a lliçó (solfeig, violí i tenora) a can Rafel Colom. Jo tenia aleshores quinze anys i ja en feia dos que tocava el fiscorn al costat del meu pare (primer cornetí) i el meu germà (segon tenora) a la cobla «La Principal» de Calonge, de la qual també era component el mestre d'en Viladesau, Rafel Colom, primer tenora i el fill d'aquest, Narcís, primer tible. Quan en Viladesau començà a tocar amb «La Principal» de Calonge, als dotze o tretze anys, jo ja havia alçat el vol cercant nous horitzons, primerament a Sant Feliu de Guíxols i més endavant a Blanes. Amb l'amic Viladesau no ens vam veure més fins l'any 1942 que ens trobarem a la cobla-orquestra «L'As» d'Anglès, que serví de plataforma per a la creació de la «Caravana», car més de mitja plantilla hi passà, fins el punt

P. Castells — AA

Ricard Viladesau vist per Pere Castells.

que «L'As» es dissolgué momentàniament, si bé després es reorganitzaria per actuar durant un temps més.

Haig de confessar, en iniciar aquest capítol dedicat al meu paísà Viladesau, que se'm fa difícil i problemàtic el plantejament del tema. Els inconvenients que es presenten són grossos, sobretot per encertar amb una definició o judici correcte i imparcial, tot i que les meves referències i informacions són, òbviament, de primera mà, car no en va vaig conèixer i regentar juntament amb ell, la cobla-orquestra «Caravana». Les raons exposades crec que poden constituir un bon suport per al que afirmo i espero que per als possibles lectors els meus judicis i consideracions passin per moneda de bona llei, tot i que molt sovint s'esdevé que el violí no es troba afinat al gust de tothom.

Considero, doncs, que no és de la meua competència descriure a fons el seu tarannà, el seu caràcter, el seu tracte personal, ni la seva particular manera d'ésser. Senzillament, voldria referir-me al Viladesau d'una sola cara, la que pertany a la seva presència com a músic professional i la seva projecció dins la nostra cobla-orquestra, especialment pel que fa a la seva empenta inicial, la qual fou decisiva en aquells moments, al meu entendre, fins el punt que en poc temps ens situàrem entremig de les cobles-orquestres capdavanteres i de competició.

Aquesta creixença tan ràpida originà també una sèrie de tensions i malestars entre el personal, discrepàncies, escomeses i fins i tot atacs, els quals molt sovint eren conseqüència dels envaniments provocats pels triomfs immediats, donant peu, per altra part, a engelosiments i enveges. Moltes vegades es produïen situacions molt delicades i desagradables que sols podien superar-se gràcies a la bona disposició i el tacte esmerçats, raó per la qual no degeneraren en escissions. Quan es plantejaven aquests conflictes, l'amic Viladesau solia dir: «La qüestió és que en parlin!».

Si volem ésser fidels a la realitat dels esdeveniments haurem de reconèixer que durant els anys de presència d'en Pere Pruñonosa «Trumfa» i en Ricard Viladesau es produïren els triomfs més sorollosos i esclatants, tot i que, paral·lelament sorgiren alguns dels conflictes més grossos. Les dificultats es presentaven quan s'anava cansat, amb molta son acumulada, malgrat que les butxaques fossin plenes. Era aleshores que es plantejaven els problemes més delicats, els quals de vegades repercutien fins i tot en la mateixa feina. No es posava atenció en els afers professionals i les comissions organitzadores de les festes dels pobles quedaven aleshores descontentes de nosaltres, tant a nivell artístic com personal.

Tot i que respecto altres opinions, que possiblement no coincideixin del tot amb la meua, haig de manifestar que Viladesau fou, al meu entendre, el factor decisiu perquè la nostra cobla-orquestra entrés dins l'òrbita de les festes majors i els aplecs més ben retribuïts i que en un temps rècord assolíssim triomfs memorables en moments decisius, èxits que es veieren recolzats per l'estat òptim de moral de tots els components de la nostra agrupació.

En el moment de girar els ulls enrera recordo, pel damunt de tot, el nostre debut al Palau de la Música Catalana, el qual es produí, amb un triomf clamorós, l'any 1946. Feia temps que el Sr. Navarra, membre de la Junta del Palau i el guixolenc Jaume Marill, secretari de la Junta Directiva, sollicitaven la nostra presència al Palau, tot i que en principi no els semblava pas massa escaient el nom de «Caravana» aplicat a una cobla. Les nostres audicions de sardanes al carrer Vallespir i altres indrets de Barcelona havien fet forat. Per fi, l'hivern de l'any 1946 vam acceptar la proposta d'actuar per primera vegada al Palau. Es tractava d'intervenir en un concert de sardanes i obres per a cobla, al costat de les cobles «Barcelona» i «La Principal» de La Bisbal, les quals en aquells moments eren les que «tallaven el bacallà», segons es diu vulgarment. El programa era ple de dificultats i de peces de compromís. Sense cap mena de pretensió, estic en condicions d'afirmar que la nostra actuació fou de les que marquen una època, o sia que a rel de la mateixa es produí la nostra consagració real i definitiva, davant el veredict unànime de l'auditori del Palau, que sempre s'ha caracteritzat pel seu criteri rigorós i exigent. Per raó del nostre bon estat de moral no ens intimidàrem gens davant les exigències del programa ni tampoc davant l'aspecte imposant del Palau, ple de gom a gom (encara recordo, com si els veiés ara, uns frares inefables que ens observaven asseguts al primer rengle, amb unes barbes descomunals). Durant la interpretació de la sardana «Serra amunt», del mestre Enric Morera, al company Viladesau li sortí una mena de xerric estrany i esquerdat de la tenora. En Viladesau s'alçà del seient i estengué la mà indicant que paréssim, cosa que nosaltres vam fer en sec. La causa del problema era que se li havia trencat la canya de la tenora. L'expectació era enorme. La gent estava pendent del que podia succeir. Nosaltres havíem quedat glaçats. No se sentia ni respirar. En Viladesau va canviar la canya tranquil·lament i després tornàrem a encetar la sardana com si res no hagués passat, oferint una versió molt acurada. Fou aquella una diada memorable. L'estimat mestre Eduard Toldrà, entrant per la porta que condueix de la platea a l'escenari, ens deia: «On són aquesta gent de Torroella?», mentre ens donava una abraçada plena d'emoció. Quantes vegades en ocasions excepcionals com aquella, vaig pensar: «Això m'agradaria que ho veiés la gent de casa nostra».

La baixa d'en Viladesau l'any 1952 per a ingressar als rengles de «La Principal» de La Bisbal produí (no cal dissimular-ho) un trauma molt gran. A nivell personal vaig acusar molt aquell cop, car no en va havíem treballat amb il·lusió i energia per tal d'obrir-nos pas i gaudir d'un prestigi dins el món musical, talment com si ens trobéssim en una cursa de competició.

Tot anant pel món no ens acontentàvem fent la «viu-viu» i amagant el cap sota l'ala, sinó que posàvem tot el nostre entusiasme per tal d'executar les sardanes de manera que en poguéssim treure el màxim profit. Durant aquells anys vam estrenar una sèrie de sardanes d'en Viladesau, posseïdores d'un gran interès i atractiu, amb perfum de farigola i romaní i salabor de mar, que diria l'amic Palmada, les quals executàvem a la manera de bandera de la nostra cobla.

Eren els anys d'aquelles composicions inoblidables: «Obsessió», «L'encís de l'aplec», «En Joan i la Cisca», «En Fermín i la Carmeta» (dedicada als seus pares), «El foc de Calonge» (dedicada a la nostra vila nadiua), «Hermínia», «Camí de Mèxic» (dedicada al calongí universal Artur Mundet), «Bufa-li l'ull» (obligada de fiscorn), «Perdó» (dedicada a la seva esposa, la pubilla torroellenca Rosa Carreras), etc. Cal esmentar especialment la seva sardana «Heroica», obligada de tenora, d'unes dificultats interpretatives gairebé insalvables. Les notes hi eren a cabassos, fuses i semi-fuses. El solista tan aviat era dalt del cimera (octaves altes) com al soterrani (octaves baixes). Els aguts eren increïbles. Potser l'execució —entremig de tantes i tantes dificultats— alguna vegada no era ben acadèmica: potser en alguna ocasió semblava com si s'hagués esquerdat la branca d'algun arbre de la plaça. Però les complicacions eren tan enormes i exposades que feien posar els cabells de punta als nostres auditoris. Encara era ben viu el record d'Albert Martí, i les proeses d'en Josep Coll es produïen sovint. Però el que feia en Viladesau amb la tenora no s'havia sentit mai enlloc. Per raó de la bona amistat que m'unia amb en Ricard Viladesau vaig tenir oportunitat d'assistir a la naixença de moltes de les sardanes que he esmentat. Aquest fenomen es produïa, a vegades, en despuntar el dia dalt del castell del Montgrí o a redós de la tramuntana en un lloc adient. Molts dies d'hivern a les cinc del matí, en Viladesau ja trucava a les portes de casa per anar fins al castell o per vorejar el riu Ter i anar caminant fins a la Gola. Havíem adquirit una escopeta que fou motiu de més d'una broma per part dels torroellencs. El senyor Santiago Creixell i el senyor Joan Tauler tenien per costum anar, després de dinar, a passejar pels oliverers. Un bon dia un amic seu els trobà a la plaça, a la cantonada del «Cafè Isidre» i els preguntà per què no anaven a fer el seu vol de costum fins els oliverers. La resposta fou contundent: «Cony, que no ho saps? D'ençà que aquell parell (referint-se a en Sau i a mi) s'han fet caçadors, no s'hi pot anar. Allò sembla la guerra dels carlins».

En una altra ocasió vam trobar un coll-verd a la vora del riu. Degut a que no va fugir al seu degut temps, el vam crivellar. La pobra bèstia va rebre tants i tants trets que no ens posàrem d'acord si l'havia mort ell o jo. Tornant de la caca passàvem pel carrer d'Ullà molt estarrufats, amb l'ànec ple de forats. El veí Climent Roig «Barrancot», antic músic de cobla, que sempre en tenia una per dir, va fer el seu comentari: «Segur que aquest pobre ànec havia agafat els tètanos».

Anècdotes com aquesta tal vegada ajudin una mica a comprendre l'ambient en el qual vivíem i ens desenvolupàvem. No pretenc pas confeccionar una biografia exhaustiva de l'amic Viladesau, car se'm fa molt difícil de reflectir totes les meves opinions i records entorn d'un músic tan conegut i popular.

PERE PRUÑONOSA «TRUMFA»

El trompeta Pere Pruñonosa és, sense cap mena de dubte, el músic empordanès dels nostres temps que, per la seva manera de ser, tant a nivell humà com ar-

Els components de l'Orquestra Caravana
a Les Falles de València de l'any 1955.

A la dreta de la fotografia:
Pere Pruñonosa.

tístic, ha deixat una veritable llegenda. Segons és habitual en aquests casos, la gent sovint exagera i deforma els fets i fins i tot s'atribueixen a aquest músic moltes històries apòcrifes.

En general tenia mala fama. Anaven enganyats. Puc assegurar, després de conèixer amb ell per espai d'una sèrie d'anys, que mai vaig veure'l begut. Puc afirmar també que l'alcohol gairebé no el tastava. El que sí havia fet més d'una vegada era seguir la veta a alguns companys partidaris de la beguda, per tal de fer-los empinar més del compte i fer-se després un bon tip de riure. De la mateixa manera que anoto aquests detalls, puc dir que quan el nostre company Pere tenia ganes de broma, tothom havia de riure (encara que en aquells moments algú no ho volgués), ja que pel sol fet de portar-li la contrària podia donar lloc a una reacció estranya per la seva part, amb conseqüències totalment imprevisibles.

Calia, doncs, saber-lo tractar, talment com si fos una mena de vailet molt mal criat. En el fons tenia bons sentiments, i tot i que no era cap model de discreció, moltes vegades ofenia o ridiculitzava els companys sense adonar-se del mal que els feia, no sols a ells en concret, sinó a tots plegats. En aquest sentit crec que en Pere era un home amb uns grans afanys de protagonisme que actuava sovint guiats per una manca de sentit de la responsabilitat.

Havia nascut, a principis de segle, en un llogarret situat prop de Torroella, Fontanilles. El seu pare era guàrdia civil. Les nocions de música que tenia les aprengué dels mestres Josep Maria Soler i especialment del cornetí Magne Bosch, que fou el seu mentor i guia un quant temps.

Amb la trompeta (no dominava cap més instrument) estava dotat d'un so ample i voluminós, del qual hauria pogut treure més profit encara si hagués matissat de manera escaient. Executava amb una força de tramuntana, de veritable huracà desfermat. L'atractiu irresistible del seu so i la seva particular manera d'ésser el feren popularíssim entre els nostres auditoris, sovint formats per gent senzilla i suggestionable. Els seus vals-jotes obligats, enardien els filharmònics de cafè a les festes majors. Puc dir, sense por d'exagerar, que els seus «pinyols», amb l'exuberància d'aquell so privilegiat, feien vibrar les copes i les ampolles damunt les taules. L'èxit era total i esclatant. Aquell clima d'enfervoriment popular al voltant d'en «Trumfa» a la llarga ens beneficiava tots, car molt sovint gràcies a ell les comissions ens tornaven a llogar.

Pel que feia al ball, la seva missió consistia en tocar un parell de pasos-dobles de cara a la «camarilla» dels entesos locals, o sia els que ells anomenava «els de la gorra», homes de mitja edat i més grans, honrats caps de casa, vinculats gairebé sempre amb les feines del camp, persones que restaven literalment bocabadades davant els prodigis interpretatius d'en «Trumfa», els quals acollien les seves creacions amb grans aplaudiments inacabables i amb una torrentada d'elogis que recolzaven amb una gesticulació aparatosa i violenta.

Referent a les sardanes, sobretot en els forts, degut a la seva gran embranzida i vehemència, tothom es veia obligat a intensificar el seu propi so a fi i efecte de no restar ofegats sota aquell devesall de notes aclaparador.

Aquesta situació de preeminència d'en «Trumfa» experimentava un canvi sorprenent si havíem d'alternar amb alguna altra cobla-orquestra de categoria, especialment si aquesta comptava amb els serveis d'un bon trompeta. Aleshores en «Trumfa» esdevenia un home inquiet i nerviós, es tornava irritable i perdia un cinquanta per cent de les seves facultats. En aquells moments era quan existia més risc que es produís alguna de les seves reaccions insòlites. Nosaltres havíem de mirar d'amansir-lo i tractar-lo amb una gran delicadesa, car, del contrari, es feia fonedís, desapareguent del poble, amb la previsible desmoralització per la nostra part i el disgust dels seus entusiastes partidaris i dels membres de la comissió de festes.

Després d'una d'aquestes «fugues», que podrien ser l'equivalent de les famoses «espantás» dels toreros, en Pere es feia passar per malalt. Estava uns quants dies sense donar senyals de vida i aleshores els companys havíem d'anar a casa seva, insistint-li que vingué, car era el poble qui el demanava. Normalment aquesta actitud submisa produïa bons efectes, excepte quan en Pere, pel que fos, s'ex-

citava més del compte i aleshores esdevenia agressiu, havent arribat a tirar-nos les sabates per l'esquena.

En Pere «Trumfa» ens proporcionaria prou tema per a escriure un tractat força voluminós que recopilés les innumbrables facècies i anècdotes relacionades amb aquell home tan fet a la seva. Moltes d'aquestes històries han gaudit d'una certa divulgació oral, entre els seus mateixos admiradors i companys de professió. Però al que ha estat divulgat, caldria afegir-hi, evidentment, tot el que no se sap d'aquell home immoderat i desconcertant.

La meva coneixença amb ell data dels meus anys d'estada a Blanes. Ell tocava aleshores a la cobla de Vidreres i posteriorment amb «Els Montgrins». Tot això succeïa abans de la guerra. En finir la lluita fratricida es donà la casualitat que el seu pare, guàrdia civil de professió, tal com hem deixat dit, va ésser traslladat precisament a Blanes, on també vingué a residir a la caserna dels civils, el seu fill Pere, que aleshores encara era solter i vivia amb els seus pares. La proximitat de la caserna amb el meu domicili blanenc, va fer que aviat establíssim una relació molt amical, la qual durà sempre més, fins i tot després de la nostra separació quan vaig abandonar la «Caravana».

Com a responsable que jo havia estat de l'activitat de la cobla-orquestra «Caravana», en Pere em creà algunes situacions incòmodes. Algunes vegades vaig tenir la sort de solucionar la qüestió sobre la marxa, gràcies a que els músics trobem amics i coneixences als llocs més insospitats. No em dol pas haver estat company i amic d'en Pere «Trumfa», car haig de reconèixer que els seus acudits i les seves sortides festives eren imprevisibles i originals, i portaven sempre el segell característic del seu bon humor. De tips de riure, disbarats i estones de gresca també en passàrem, gràcies a Déu.

Una de les anècdotes que defineixen millor el perfil d'aquell home singular fou la que es produí al poble de Maià de Montcal, el dia 22 de gener, en ocasió de la seva Festa Major d'hivern, per Sant Vicenç. Com era habitual a la major part de llocs on anàvem, en «Trumfa» tenia bons amics, dels que ell anomenava «de la gorra i el bassi», referint-se a que havien d'anar a donar de menjar i beure al bestiar després del ball.

El primer dia de la Festa Major, cap a les acaballes del ball de tarda, estaven els seus «fans» sota l'empostissat de l'orquestra tot esperant que en «Trumfa» interpretés alguna peça del seu repertori característic, per tal d'anar a sopar contents després d'haver endegat el bestiar. En arribar al vals final, en Lluís Cotxo, que sempre estava disposat a engrescar en «Trumfa», li digué: «Pere, hauries de cantar el vals». «Vols dir?», va fer-li l'altre. «Sí, home. Aquesta gent ens han llogat per tu, que no ho veus?». En Pere no s'hi pensà més i tot agafant el micròfon s'adreçà a l'assemblea i digué: «Per honorar Sant Vicenç, que és el primer Sant que es va rentar les dents, us en cantaré una...» «Molt bé, Pere!», responia la multi-

tud. Amb una gran expectació per part de tothom, ja que en Pere mai no havia cantat, atacà l'orquestra el vals i el text interpretat per en «Trumfa» fou aquest:

«Ai mare si vas a dalt
baixeu-me la ganiveta,
per tair-me (sic) aquest pardal
que em fa nosa a la bragueta.»

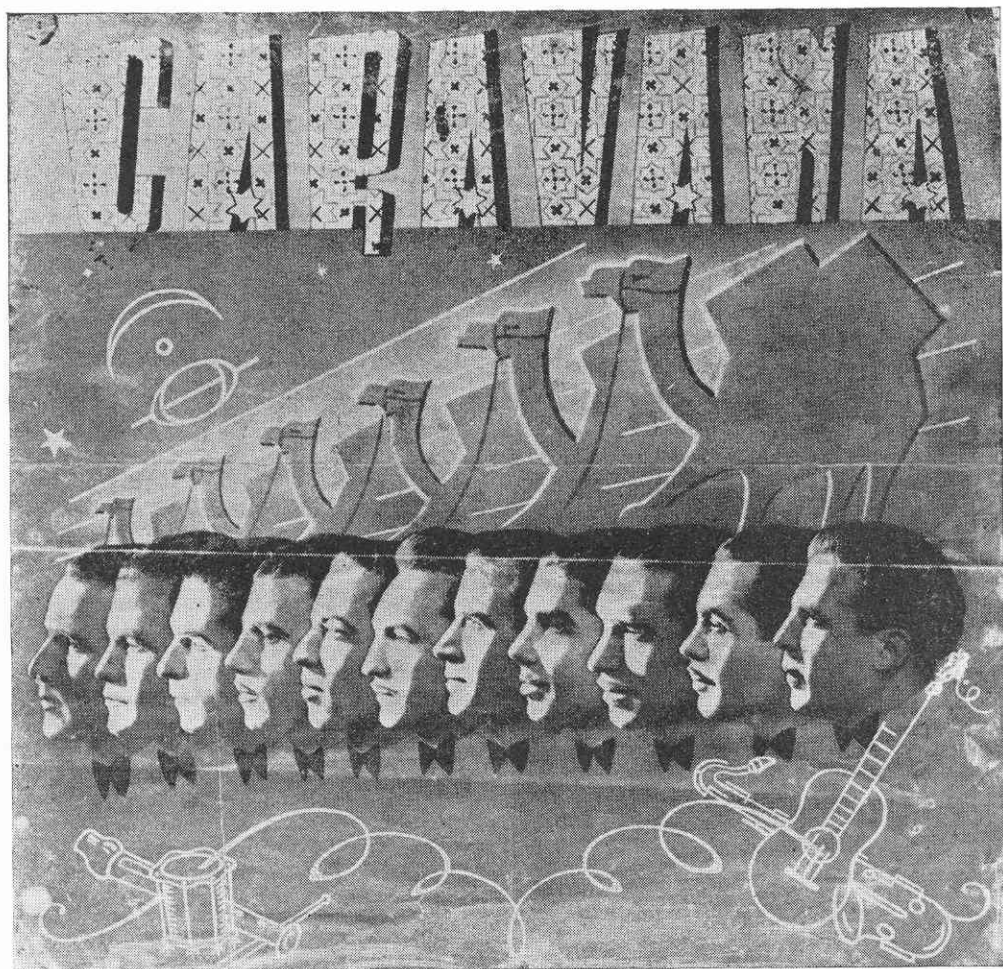
La intervenció d'en «Trumfa» es va veure corresposta amb «bravos», aplaudiments i gran terrabastall de rialles. Jo crec que la seva breu actuació fou tema de conversa a totes les llars de Maià, tant és així que, segons sembla, arribà a les orelles del rector, i l'endemà al matí quan ens disposàvem a cantar l'ofici, cosa que teníem per tradició fer, vingué l'escolà a notificar-nos que el rector no volia músics a l'església. Calgué improvisar una sèrie de justificacions i argumentacions per tal de tranquil·litzar el clero.

Tornant al cas d'en «Trumfa», recordaré que una de les seves «gràcies» més prodigades era la d'acostar-se a les noies mentre aquestes passejaven i, tot d'una, fer-les-hi una gran xiulada a cau d'orella (d'això ell en deia fer la garça). Les noies restaven sobresaltades i solien dir: «Ai, quin xiulet!». «Això no és res», responia ell, afegint tot seguit: «...si veiéssiu l'altre...». L'anecdotori d'en Pere Pruñonosa en aquest terreny era molt ric i variat, si bé no sempre anava acompanyat del bon gust corresponent.

Una de les històries més divertides que li vaig veure protagonitzar, tingué lloc al poble empordanès de Terrades. Ja se sap que abans, per les festes majors, els pobles tenien el costum d'allotjar els músics en cases particulars. Normalment es feia un sorteig entre els músics a fi i efecte que fos la sort qui decidís la casa on calia anar, exceptuant el cas d'alguna família que reclamava la presència d'un músic determinat, pel fet d'ésser amics. El cas fou que a Terrades tant en Pere Pruñonosa com jo teníem una bona amistat amb l'alcalde de la localitat, persona molt atenta i cordial, que cada any tenia la gentilesa d'acollir-nos a la seva magnífica casa pairal. L'alcalde en qüestió era persona molt ben relacionada. El dia gran de la festa major no era gens sorprenent que al voltant de la taula ens apleguéssim una trentena de comensals, entre familiars, amics de la casa i els dos músics. Fent honor al seu sentit de l'hospitalitat, l'alcalde pregà a l'amic Pere que tingués la gentilesa de trossejar i servir els pollastres rostits que presidien la gran taula, magnífics exemplars de gratapallers criats a casa. El nostre amfitrió lliurà a l'amic «Trumfa» una gran ganiveta per tal de facilitar la seva tasca, tot afegint a manera de comentari de bon gust: «Els músics en saben molt d'aquestes coses». El cas fou que després d'una sèrie de temptatives infructuoses, l'amic «Trumfa» s'adonà que el seu enemic era poderós i que calia emprar totes les seves energies, talment com si executés un dels seus famosos obligats. A conseqüència del gran esforç d'en «Trumfa», tot d'una el pollastre sortí del plat amb molta fúria anant a parar sota la taula. Tothom restà un xic sorprès i incòmode i en «Trumfa» quedà momentàniament quiet. L'alcalde, que no havia perdut la seva

compostura, aventurà un comentari molt prudent i oportú: «Tingueu compte amb el "Valent"!» (el "Valent" era el gos de la casa). En «Trumfa» respongué triomfal: «No us amoïneu pel pollastre, que li tinc el peu al coll...»

Una altra facècia gastronòmica d'en «Trumfa» fou la que succeí a la vila empordanesa de Castelló d'Empúries, per la festa major, on els de la «Caravana» actuàvem conjuntament amb «Els Verds» de Mataró. Les dues agrupacions restàvem hostatjades a la «Fonda Marieta», un lloc conegut de tota la vida, on el tracte que rebíem els músics era, francament, molt bo. El primer dia de la festa, a l'hora del dinar, tots restàvem impacients esperant l'arribada de la gran cassola d'arròs. No sé per quina raó deu ser, però els músics (que normalment sempre tenim fam) som uns devots incondicionals dels bons arrossos a la cassola que

El Carnet de Presentació
de l'Orquestra Caravana.
Any 1943.

saben preparar les mestresses de casa de la nostra terra. Doncs bé, un cop va fer l'aparició l'arròs i foren emplenats els plats, la decepció fou general, car tot-hom s'adonà que aquell arròs era fat i que dolcejava força. Els companys d'«Els Verds», que seien a la taula veïna, ens donaren el seu parer: «No el trobeu dolç aquest arròs, nois?». A la vista de la situació, decidírem cridar la cuinera, que era, precisament, la mestressa de la casa, demanant-li si s'havia recordat de posar sal a la cassola: «Ja ho crec que n'hi he posat! El que passa és que avui dia no et pots fiar de ningú. Tot és falsificat». En adonar-me que en Pere no es podia aguantar el riure i es menjava tranquil·lament el seu plat d'arròs, vaig descobrir la causa d'aquella anomalia. En «Trumfa» havia posat pols de sacarina a tots els plats (excepte el seu, naturalment). Per tal d'evitar un daltabaix, no vaig dir res a ningú, comentant posteriorment el fet amb els companys de l'orquestra quan la història de l'arròs dolç de Castelló era sols un record.

Ja he deixat dit que en Pere Pruñonosa era fill de guàrdia civil, raó per la qual sempre visqué a les casernes fins que es maridà amb una torroellenca molt gentil: Paquita Serra i Genóher. Anant de festa en festa, quan trobàvem la «pareja» de la Guàrdia Civil, hi fèiem petar la xerrada una estona, car en «Trumfa» els coneixia gairebé a tots i els hi donava un tracte molt familiar. Els civils, per la seva part, eren també bons admiradors seus, i puc afirmar que en «Trumfa» era molt popular al si del «cuerpo» de la «Benemérita». Quan els veia venir, en «Trumfa» ja descabdellava algun dels seus jocs de paraules predilectes: «Con tricornio y su fusil «arriba» (sic), la guàrdia civil». O aquell altre: «A la justicia prender no puede ser». Ells corresponien a les bromes d'en Pere amb les seves mostres de simpatia. Recordo un «cabo» andalús que li deia: «En ezo de las orquestas y los músicos, es el «cuerpo» donde hay más locos», i vinga repetir «Pedro» per aquí i «Pruñonoza» per allà. Moltes vegades sèiem plegats a taula amb els civils amics d'en «Trumfa» a l'hora de dinar. Quan això succeïa, en Pere s'apropava a la mestressa de la casa i li deia: «Àvia, no us fieu de cap de tots aquests. Músics i guàrdies civils, amagueu tots els pernils».

Més d'una vegada aquest grau de coneixença amb les «fuerzas del orden» ens havia salvat d'una situació delicada. Ara em ve a la memòria el cas del poble de S., on per raó d'una sèrie de discrepàncies i «puntillos» entre la comissió i el jovent, s'havia creat un clima molt tibant. Les coses no anaven com calia, i quan això succeeix ja se sap que qui paga els plats trencats són els músics. No agradaven les sardanes que tocàvem; el jovent cridava i feia escàndol en el concert, i a les sessions de ball protestava per qualsevol cosa. En arribar al darrer dia de la festa, aquest se'ns feia particularment llarg i angoixós, donada la situació ambiental. El que de debò volíem era enllestir aquell lloguer i anar cap a casa. Mentre sopàvem, en Pere va agafar als de la «pareja» pel seu compte i els hi va dir: «Ja veieu que la cosa està que peta. Perquè no passi res i no hi hagi cap «tumulto», aneu a trobar als de la comissió i a l'alcalde i els hi dieu que teniu «órdenes superiores» de fer complir la llei» (segons la llei, el ball de nit havia d'acabar a la una, si bé per les festes majors existia una tolerància i els balls s'acabaven

a les tres). Tal dit, tal fet. La guàrdia civil va comunicar las «órdenes superiores» (que eren les d'en «Trumfa») als responsables de la festa, i en iniciar-se el ball de nit s'anuncià pels altaveus el que feia el cas. Dels del públic ningú no va dir res, potser pensant que en passava una de grossa. Però quan arribà la una i ens acomiadàrem del públic tot començant a endreçar els instruments, es desfermà el temporal amb una fúria insospitada. La pluja d'epítets era abundosa: Ganduls, paifarts, lladres, crits de «No els pagueu!», etc. Per sort, nosaltres ja havíem cobrat, però les imprecacions que haguérem d'escoltar mentre desmuntàvem i carregàvem l'autocar, foren innumbrables. Vam tenir la sort que la Guàrdia Civil ens acompanyà fins la sortida del poble, sense poder evitar que caigués una gran pedregada damunt del nostre pobre vehicle. Mai més tornàrem al poble de S. i quan anàvem a tocar a les localitats veïnes, durant molts anys els de S. encara venien i ens esbardufaven.

Ja he dit que podria donar molts més exemples de fets d'en Pere, així com raó d'anècdotes apassionants, però aquest treball correria el risc d'allargar-se més del compte. Vull dir, per fi, que personalment ens vam respectar sempre, era una amistat i efecte deguts a una convivència de molts anys.

Tot i que no em jutjo un home de virtuts modèliques ni irreprotxables, vaig intentar sempre perseverar amb en Pere el que jo creia millor per a la bona marxa i solvència de la nostra agrupació.

Penso que en la Vida i Destí de l'inoblidable Pere Pruñonosa «Trumfa», hi ha una grandesa, hi ha uns trets, que si es tanqués el cor a tot sentiment, no serien apreciats com cal.

ENRIC VILÀ i ARMENGOL

(Fragment del treball que obtingué el primer premi en el Concurs Literari del Casal del Montgrí 1978.)